שנים אוחזין פרק ראשון בבא מציעא

י:

רבי יוחנן אמר יש לה ד' אמות. מימה דלקמן מסיק משום דיליף מציאה מגנב [a]אלמא שייך קנין ד' אמות בגנב ובפרק הזורק (גיטין דף עח: ושם ד"ה כ"י) קאמר ר"י קרוב לה אפילו מאה אמה ויכולה לשמרו היו גנב וי"ל דבד' אמות שלה אפילו יכול לשמור כמוה מגוזשת וחוץ לד' אמות צריך שתוכל היא לשמרו: **ת"ל המצא המצא** ב"מ. וא"ת וניחא המצא תמצא כלל בידו פרט וכלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט וי"ל שדי ידו בין המצא תמצא וה"ל כלל ופרט וכלל כדאמרינן במרובה (כ"ק דף פד: ושם) כל מקום שאתה מוצא שני כללות הסמוכין זה לזה הטל פרט ביניהם וכן בסמוך גבי גנב דמרבה גגה מונתן בידה י"ל ושלחה חזר וכלל: **ואי** משום שליחות א"ב מצינו שליח לדבר עבירה. וא"ת מה צריך להוכיח מכח דאין שליח כו' אמאי לא מוכיח מדאתרבאי מוכיח דמרבה גגה ואלרה בידה להתגרש אפילו בעל כרחה או אפילו היא קטנה ואי מטעם שליחות לא היתה מתגרשת בעל כרחה ולא קטנה אבל הכא אי אפשר להוכיח מכח זה דאפילו בידו אינו קונה הגיעה בעל כרחו ולא אם הוא קטן:

אין שליח לדבר עבירה. כפ' האיש מקדש (קידושין דף מג.) איכא דיליף משחוטי חוץ דכתיב הוא ולא שלומו ואיכא דיליף משום דהוה ליה מעילה וטעיה שני כתובים הנאים כאחד דיש שליח ואין מלמדין:

אשה ועבד בני חיובא נינהו. ואם תאמר והתנן פרק הכונס (כ"ק דף נט:) השולח את הבערה ביד חרש שוטה וקטן פטור ואמאי והא לאו בני חיובא נינהו וי"ל דהתם משום דלאו בני שליחות נינהו: **אי** בעי לא עביד. וא"ת והא דתנן ויוצא [ומת ברשות בעליו] פטור הגביהו [או הוציאו מרשות בעליו ומת] חייב ופרש"י נגשן אחד שאמר נגב לשומר שור אחד יש לי בבית פלוני קחנו והא עליו שומר חנם הוציאו השומר מרשות בעליו ומת חייב הנגב במשיכת השומר ואמאי והא אי בעי לא עביד וי"ל כיון שאין השומר יודע שהוא גנוב הוה ליה כאלו דבעל כרחו מותיב ביה: **דאמר** לישראל קדש לי אשה נרושה. וא"ת ואפי' אמר לכהן נמי וי"ל דכהן מקרי בר חיובא הוא ואם אמר לישראל אע"ג דעובר משום לפני עור לא תתן מכשול כשמקדשה לכהן כיון דאי מקדשה לעצמו לא מיתייב לא מקרי בר חיובא וא"ת מאי נ"מ בין למ"ד שליח בר חיובא לא מקרי בר חיובא לא לקי על הקדושין לרבא דאמר בעשרה יוחסין (קדושין דף עח.) קידש אינו לוקה בעל לוקה וי"ל דכי בעל אח"כ לוקה אף על הקדושין כדמוכח בריש תמורה (דף ה: ושם) א"ל י"ל דאף לרבא נפקא מינה דאי יש שליחות אין מלין הקדושין ואי אין שליחות אין מלין הקדושין: **אקפי** לי קטן. וה"ה דהוה מלי למימר אקפי לי גדול אלא שהגדול לא ייח עצמו להקיף כדאמר פרק אלו הן הלוקין (מכות דף כ:) דאחד המקיף ואחד המקיף ואע"ג דמוקי לה התם כי ניקף מסייע ליה בהדיה היינו משום דבעינן אחד לא לקי דהוה לאו שאין בו מעשה אבל הלאו עובר לעולם (ועיין תוס' שבועות נ. ד"ה ועל הזקן ותוספות מזר מ: ד"ה יכל אחד):

ילפינן

רב פפא אמר [a]כי תקינו ליה רבנן ארבע אמות [a] בעלמא בשדה דבעל הבית לא תקינו ליה רבנן ואע"ג דזכה ליה רחמנא בגוה כי זכה ליה רחמנא להלוכי בה ולנקוטי פיאה למיהוי חצירו לא זכה ליה רחמנא אמר רבא מותיב ר' יעקב בר אידי נזיקין ראה את המציאה ונפל לו עליה ובא אחר והחזיק בה זה שהחזיק בה זכה בה ואי אמרת ארבע אמות של אדם קונות לו בכל מקום נקנו ליה ארבע אמות דידיה הכא במאי עסקינן דלא אמר אקני ואי תקון רבנן כי לא אמר מאי הוי כיון דנפל עליה גלי דעתיה דבנפילה ניחא ליה דנקני בארבע אמות לא ניחא ליה דנקני רב ששת אמר [b]כי תקינו רבנן בסמטא דלא דחקי רבים ברשות הרבים דקא דחקי רבים לא תקינו רבנן והא בכל מקום קאמר כל מקום [c]לאתויי צידי רשות הרבים ואמר ריש לקיש משום אבא [d]כהן ברדלא קטנה אין לה חצר ואין לה ארבע אמות ור' יוחנן משום ר' ינאי אמר [e]יש לה חצר ויש לה ארבע אמות במאי קמיפלגי מר סבר [f]חצר [g]משום ידה איתרבאי כי היכי דאית לה יד חצר נמי אית לה ומר סבר חצר משום שליחות איתרבאי וכי היכי דשליחות לית לה חצר נמי לית לה מי איכא מאן דאמר חצר משום שליחות איתרבאי [h]והתניא [i]בידו אין לי אלא ידו גגו חצירו וקרפיפו מנין ת"ל המצא תמצא מכל מקום ואי סלקא דעתך חצר משום שליחות איתרבאי אם כן מצינו שליח לדבר עבירה [j]וקיימא לן אין שליח לדבר עבירה אמר רבינא היכא אמרינן דאין שליח לדבר עבירה היכא דשליח בר חיובא הוא אבל בחצר דלאו בר חיובא הוא מיחייב שולחו אלא מעתה האומר לאשה ועבד צאו גנבו לי דלאו בני חיובא נינהו הכי נמי דמיחייב שולחן אמרת אשה ועבד בני חיובא נינהו והשתא מיהא לית להו לשלומי [k]דתנן [l]נתגרשה האשה נשתחרר העבד חייבין לשלם [m]רב סמא אמר היכא דאמרינן אין שליח לדבר עבירה היכא דאי בעי עביד ואי בעי לא עביד אבל חצר דבעל כרחיה מותיב בה מיחייב שולחו מאי בינייהו איכא בינייהו כהן דאמר ליה לישראל צא וקדש לי אשה גרושה אי נמי איש דאמר לה לאשה אקפי לי קטן להך לישנא דאמר כל היכא דאי בעי עביד אי בעי לא עביד לא מיחייב שולחו ה"נ אי בעי עביד אי בעי לא עביד לא מיחייב שולחו להך לישנא דאמרת כל היכא דשליח לאו בר חיובא מיחייב שולחו הני נמי כיון דלאו בני חיובא נינהו מיחייב שולחן ומי איכא למ"ד חצר לאו משום ידה איתרבאי והתניא [n]ידה אין לי אלא ידה גגה חצירה וקרפיפה מנין ת"ל ונתן [o]מכל מקום לענין גט כולי עלמא לא פליגי דחצר משום ידה איתרבאי כי פליגי לענין מציאה מ"ם

ילפינן

ה"ג כי תקון ליה רבנן כעלמא. כגון בסמטא שהוא רשות לכל אחד או בהה"ר או בגידי רשות הרבים והיא הפקר לרבים למשון לתוכה הנריכין לגאת מן הדחק: **לא תקון ליה רבנן.** שהרי אין לאדם שם ד' אמות מיוחדות שהרבה מבריס יש לו בתוכה עומדים אלו: **קטנה אין לה חצר.** אם זרק לה בעלה גט לתוך חצרה לא קנתה לה חצרה להתגרש בו וכן אם היתה עומדת בהה"ר וזרקו לה גט בחרבע אמותיה ואע"ג דגדולה מיגרשה כדתנן (גיטין דף עח.) הזורק גט לאשתו בתוך ביתה כו' היתה עומדת בהה"ר וזרקו לה קרוב לה מגוזשת כו': **משום ידה אתרבאי.** לכתיב ונתן בידה [a] וידה רשותה משמע דלאתיב (במדבר כא) ויקח את כל אחיו מידו: **כי היכי דאיתא לה יד.** דמשיודעת לשמור את גיטה מגוזשת דלא מיעבו לחמנא אלא שוטה דמשלחה והיא חוזרת: **משום שליחות איתרבאי.** מדרבי רחמנא שליחות לאדם כדתניא (קידושין דף מא.) ושלח מלמד שהאיש עושה שליח ושלחה מלמד שהאשה עושה שליח אתרבאי נמי מלרה דהוא לה כשלוחה: **וכי היכי דשליחות ליה לה.** דתנן [b] שאין הקטן עושה שליח דכי כתיב שליחות בין בגיטין [c] בין בכסף [d] איש כתיב בענין: **ידו.** אם המלאה ממלאה בידו: **גגו חצרו וקרפיפו מנין.** שאם נכנסה שם ונעל בפניה אינה יכולה לגרשה אם לא ת"ל מינו מינו אבל מה נקרא חצר לא שייך למילף דמה שהקנו לו חכמים הוי חצרו ונכנס הקנו לה ר' אמה ונמצאו הקנו לה לקי ד' אמות ולעיל:

הגהות הגר"א

[a] נב' בעלמא. ריב"ן הה"ר כשהה דעלמא:

רבינו חננאל (המשך)

ופריק רבינא אליבא דריש לקיש היכא דאמרי' השולח פטור היכא דהשליח בר חיובא הוא אבל חצר דלאו בת חיובא היא מיחייב שולחה והוא בעל החצר. ואקשי' אי הכי האומר לעבד ולאשת איש צאו וגנבו דלאו בני חיובא נינהו בדתנן בפ' החובל להבירו העבד והאשה פגיעתן רעה החובל בהן חייב הן שחבלו באחרים פטורין הכי נמי דמיחייב שולחן. ופרקי' הני נמי בני חיובא נינהו דתנן נתגרשה האשה ונשתחרר העבד חייבין לשלם. בא רב סמא ופירק פירוק אחר ואמר כי אמרי' אין שליח לדבר עבירה כל היכא דאי בעי לא עביד עבד אי בעי לא עביד אבל חצר דעל כורחה עבדה מיחייב שולחה. מאי איכא בין רבינא לרב סמא איכא בינייהו כהן שאמר לישראל לך קדש לי אשה גרושה או איש שאמר לאשה אקוף לי ראשו של קטן לרבינא ביון דהני לאו בני חיובא נינהו דאין ישראל מוזהר על הגרושה ולא אשה בהקפת הראש מיחייב שולחה. לרב סמא כיון דאי בעי עבדי אי בעי לא עבדי לא מיחייב שולחה. ומתמהינן מי איכא מאן דאמר חצר לאו משום ידה איתרבי והתניא וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה. בידה אין לי אלא בידה ממש גגה חצירה וקרפיפה מנין שהנותן גט בהן כנותנו בידה הוא ת"ל ונתן מכל מקום. ואמרי' לענין גט כ"ע לא פליגי דחצר משום ידה איתרבי דהא קרא בהדיא כתיב.

מסורת הש"ס

[a] כתנת. רש"ל. [b] (גיטין עז:). [c] (כ"ק סד: לקמן יי: גיטין עז.). [d] (קידושין מכ: יבמות כ:). [e] (כ"ק פז.). [f] (גיטין עז.). [g] (דכריס כדו). [h] (גיטין סה.). [i] (דכריס כד). [j] (מכות כ:). [k] (ריקבא כח). [l] (סם יט).

תורה אור השלם

1 אם המצא תמצא בידו הגנבה משור עד חמור עד שה חיים שנים ישלם: שמות כב ג

2 כי יקח איש אשה ובעלה והיה אם לא המצא חן בעיניו כי מצא בה ערות דבר וכתב לה ספר כריתת ונתן בידה ושלחה מביתו:

דברים כד א

גליון הש"ם

נב' רב סמא בר ריקבא קמ"ל דרבינא משמי' דר' אי"א בריה דר' אי"א אמר. כ"ה נכ"ן: תוס' ד"ה ר"י ובו' אלמא שייך קנין ד' אמות בגנב. לא ביתי לתנן לעיל דתנן לעיל מה נקרא חצר לא שייך למילף דמה שהקנו לו חכמים הוי חצרו ונכנס הקנו לה ר' אמה ונמצאו הקנו לה לקי ד' אמות ולע"ג:

רבינו חננאל

אמר ריש לקיש משום אבא כהן ברדלא קטנה אין לה חצר ואין לה ד' אמות. ור' יוחנן משום ר' ינאי אמר יש לה פי' האי דאמרי רבנן חצירו של אדם המשתמרת קונה לו שלא מדעתו וכן ד' אמות של אדם קונות לו בכל מקום הני מילי גדול תקינו ליה רבנן אבל לא לקטנה. ור' יוחנן אמר אפי' קטנה יש לה. ר' יוחנן אמר חצירה מכח ידה איתרבי כשם שיש לה יד וכל מה שיגיע לידה זכתה בו כך כל המגיע לחצירה זכתה בו. וריש לקיש אמר חצירה משום שליחות איתרבי כשם שאין שליחות לקטנה כך אין לה זכייה בחצר. איני והתניא אם המצא תמצא בידו אין לי אלא שנמצאת בידו ממש נמצאת בחצירו או בגגו או בקרפיפו מנין שחייב כאילו בידו ממש נמצאת ת"ל המצא תמצא מכל מקום הנה חצירו משום ידו איתרבי קשיא ליה לריש לקיש ואם תאמר גם משום שליחות נתרבה הא ק"ל אין שליח לדבר עבירה. פי אע"ג דאמרי' שלוחו של אדם כמותו וכל מה שעשה השליח באילו עשאו הני מילי בזולתי דבר עבירה אבל בדבר עבירה השליח חייב ולא השולחו וכיון שהחצר שלית בעלה הוא והוא שנמצאת הנגיבה בה אמאי מיחייב בעלה שהוא השולח.

מוסף רש"י

אין לי אלא ידו. אין לי שיתחייב כפל אלא מכון שלקחה בידו (לקמן נ:). גגו חצירו וקרפיפו מנין. שאם נכנסה שם ונעל בפניה לגנבה מנין שקנתה לו אינו ומתחייב כפל (שם). אין שליח לדבר עבירה. אין שליח חייב שליח לדבר עבירה שולחו, אלא הרי הוא כעושה מעלה (קדושין מב:) אלא שליח מיחייב, ובכולה הוא דאמרינן ליה דברי תרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין (ב"ק נא:). נתגרשה האשה נשתחרר העבד. וקנו נכסים, חייבין לשלם. שדבר מתחלה הן חייבין אלא שאין להם מה לשלם, שנכסי מלוג של אשה משועבדים לבעל לפירות ולירושה (שם פז:).

מוסף רש"י

פא א ב ג מיי' פי"ז מהל' מכירה הל' ט ופי"ד מהל' זכייה ומתנה הל' ט סמג עשין עד טוש"ע מ"מ סי' רפח סעיף ב:

פב ד מיי' פי"ז מהל' מכירה הל' י ופי"ד מהל' זכייה ומתנה הל' ט וע' הסגות וכמ"מ סמג שם טוש"ע שם סעיף ה וסי' רמג סעיף כב:

פג ה מיי' פי"ז מהלכות מכירה הלכה י:

פד ו מיי' פי"ז מהלכות מעילה הל' ג טוש"ע מ"מ סי' מי סעיף ח וסי' קפב סעיף ח בהגה"ה:

פה ז מיי' פ"ב מהלכות מיכל ומשק הל' כח סמג עשין ע טוש"ע מ"מ סי' תכד סעיף ט:

פו ח מיי' פ"ה מהל' נירושין הל' ח סמג עשין כ טוש"ע אה"ע סי' קלט סעיף ח:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com